

Yükseköğretim Öğreticileri Perspektifinden Uzaktan Eğitim: Bir Meta Sentez Çalışması*

Distance Education from the Perspective of Higher Education Instructors: A Meta
Synthesis Study

Dilara Arzugül AKSOY**

Öz

Ülkemizde Covid-19 pandemisi öncesinde yaygın olarak kullanılmayan uzaktan eğitim, salgın sürecinde acil uzaktan öğrenme boyutuyla tüm yükseköğretim kurumlarında zorunlu olarak uygulanmıştır. Belirtilen bu zorunluluk yükseköğretim öğretmenlerine ve öğrencilerine uzaktan eğitimi deneyimleme imkânı sağlamıştır. Bu araştırma, Türkiye'deki yükseköğretim öğretmenlerinin deneyimlerine dayanarak uzaktan eğitimin sunduğu olumlu katkıları ve karşılaşılan engelleri meta sentez yöntemi ile mevcut çalışmalar çerçevesinde sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda arama kriterleri ve anahtar kelimeler belirlendikten sonra SCOPUS, TR Dizin ve ERIC veri tabanlarında 2021 yılı itibarıyla yayınlanmış, Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde yürütülmüş, öğretmenlerin uzaktan eğitim deneyim ve görüşlerine odaklanan araştırmalar hedeflenmiştir. Ulaşılan makaleler dahil etme kriterlerine göre değerlendirilmiş ve 17 araştırma veri kaynağı olarak kabul edilmiştir. Meta sentez sonucunda uzaktan eğitimin olumlu katkıları ve öğretmenlerin karşılaştıkları engeller belirlenmiştir. Teknik sorunlar, etkileşim eksikliği, ölçme değerlendirme sürecine yönelik kaygılar ve düşük katılım oranları öğretmenlerin uzaktan eğitimde karşılaştıkları öne çıkan engellerdir. Öte yandan uzaktan eğitimin zaman ve mekân açısından esneklik sunması, kaydedilen derslerin tekrar izlenebilmesi, kolay erişim sağlanması ve kriz dönemlerinde eğitimin devamlılığını sağlaması ise öğretmenler tarafından olumlu katkı olarak değerlendirilmektedir. Araştırma sonucunda öğretici görüşlerinden hareketle yükseköğretim kurumları ve öğretmenlere yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, yükseköğretim, öğretici görüşleri, meta sentez

* Bu araştırma 19 – 21 Ekim 2023 tarihinde Bayburt ilinde gerçekleşen 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresinde bildiri olarak sunulmuş olup sadece özet metni yayınlanmıştır.

** Öğr. Gör. Dr., Bayburt Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, E-posta: dilaraaksoy@bayburt.edu.tr, Orcid ID: 0000-0003-0666-8362

Atıf için: Aksoy, D. A. (2024). Yükseköğretim öğretmenleri perspektifinden uzaktan eğitim: Bir meta sentez çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 60(60), 246-262. DOI: 10.15285/maruaeabd.1392075

Abstract

In our country, distance education, which was not widely used before the Covid-19 pandemic, was implemented as a mandatory emergency distance learning dimension in all higher education institutions during the pandemic process. This obligation provided higher education instructors and students with the opportunity to experience distance education. This study aims to present the positive contributions and obstacles encountered in distance education based on the experiences of higher education instructors in Türkiye within the framework of existing studies through meta-synthesis method. In this direction, after determining the search criteria and keywords, studies published in SCOPUS, TR Index and ERIC databases as of 2021, conducted at higher education level in Turkey and focusing on the distance education experiences and opinions of instructors were targeted. The articles were evaluated according to the inclusion criteria and 17 studies were accepted as data sources. As a result of the meta-synthesis, the positive contributions of distance education and the obstacles faced by instructors were identified. Technical problems, lack of interaction, concerns about the assessment and evaluation process, and low participation rates are the prominent obstacles that instructors face in distance education. On the other hand, the flexibility of distance education in terms of time and space, the ability to replay course recordings, easy access and the continuity of education in times of crisis are considered as positive contributions by the instructors. As a result of the research, suggestions for higher education institutions and instructors are presented based on the instructors' opinions.

Keywords: Distance education, higher education, instructor views, meta synthesis

Giriş

Uzaktan eğitim, öğrenen ve öğreticinin farklı mekânlarda bulunduğu, çeşitli teknolojilerin kullanımını gerektiren, özel ders tasarımları ile öğretim yöntemlerinin uygulandığı planlı, kurumsal ve yönetsel bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Moore & Kearsley, 2005). Uzaktan eğitimi disiplinlerarası pragmatist bir alan olarak tanımlayan Bozkurt (2017), yeni teknolojilerin öğrenme süreçlerine entegrasyonu ile uzaktan eğitimde içerik ve süreçlerin zenginleşeceğini ifade etmektedir. Johnston (2020) ise uzaktan eğitimi farklı boyutları olan geniş kapsamlı bir kavram olarak nitelendirerek üç alt tanım sunmaktadır:

1. Sanal ağ eğitimi: Öğrencilerin teknolojiyi kullanarak öğretmenlerle daha az doğrudan etkileşimde bulunduğu, kendi kendilerini yöneten ve kaynaklarla ağ oluşturarak esnek bir öğrenme deneyimi yaşadığı özerk bir öğrenme modeli.
2. Kopyalanmış içerik eğitimi: Öğrencilerin belirli içeriklere bağlı olduğu, öğretmen rehberliğinde teknolojiyi kullanarak esnek bir öğrenme deneyimi yaşadığı ve gerektiğinde öğretmenle iletişime geçebildiği bir öğrenme modeli.
3. Uzaktan sınıf eğitimi: Teknoloji aracılığıyla eşzamanlı sınıf deneyiminin sağlandığı, öğretmen rehberliğinde yürütülen bir öğrenme modeli.

Uzaktan eğitim, öğrenenlere zaman ve mekân bağlamında esneklik sağlama (O'Lawrence, 2005), bağımsız öğrenme, bireysellik ve etkileşim fırsatları sunma (Demir, 2004), yaşam boyu öğrenmeyi destekleme (Allen & Seaman, 2017), bilgiye erişimi artırma (Koçer, 2001), öğrenci ihtiyaçlarına göre içerik bağlamında daha fazla çeşitlilik sunma (Al-Arimi, 2014) ve kaliteli eğitime ulaşmada eşitliği sağlama (Zondiros, 2008) yönleriyle fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca sahip olduğu özelliklerle coğrafi

ve bölgesel engelleri aşarak eğitime erişimi artırdığı ifade edilmektedir (Karagöz, 2021). Çevre dostu olarak nitelendirilen uzaktan eğitimin bina, elektrik, kırtasiye ve baskı tüketimi ile ulaşım kaynaklı çevre kirliliğini azalttığı belirtilmektedir (Harizan vd., 2015). Uzaktan eğitimin sunduğu bu fırsatların uluslararası kuruluşların çağrılarındaki eğitimde eşitlik, erişilebilirlik ve kaliteli eğitim gibi ihtiyaçları karşılayabileceği düşünülmektedir. Nitekim, 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının “Nitelikli Eğitim” boyutunda “kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek.” şeklinde bir açıklama yer almaktadır. Eğitimle ilgili diğer maddelerde de eşitlik, erişilebilirlik ve kaliteli eğitim vurgusu yapılmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2022). UNESCO’nun, 2030 yılı için yayımladığı eylem planında ise artan erişim imkanlarının, eğitim-öğretimin kalitesini ve uyumluluğunu iyileştirmeye yönelik tedbirlerle desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (UNESCO, 2016, s.20).

Türkiye’de 1923 itibariyle kavramsal tartışmaları başlayan uzaktan eğitim, 1970’lerde ortaöğretim düzeyinde sınırlı uygulamalarla devam etmiştir. 1980’ler sonrası Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nin kurulmasıyla uzaktan eğitim çalışmaları yükseköğretime taşınmıştır. Bu dönemde uzaktan eğitim tüm eğitim seviyelerinde öğrencilere ulaşarak kapsamlı bir sisteme dönüşmüştür. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte, 2000 yılı sonrasında uzaktan eğitim girişimleri artarak eğitim sistemi içinde önemli bir yer edinmiştir (Bozkurt, 2017). Uzaktan eğitim özellikle pandemi döneminde kurtarıcı rol oynayarak eğitimin devamlılığını sağlamış ve o dönemde ana öğrenme kaynağı haline gelmiştir (Can, 2020). Covid-19 salgını sürecinde eğitim kurumlarının kapatılması ile dünyada tüm eğitim düzeylerinden 1.5 milyar öğrencinin (%90) eğitimi kesintiye uğramıştır (UNESCO, 2020). Bu süreçte ilköğretimden yükseköğretime kadar tüm eğitim kurumları kapatılarak hızla acil uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır (Bozkurt, 2020). Ülkemizde 2020 Mart ayından 2021 Eylül ayına kadar üniversiteler eğitime uzaktan devam etmiştir. Salgın sürecinin uzaktan eğitimi tüm eğitim düzeyleri için önemli bir odak haline getirdiği (Geçer vd., 2023), yükseköğretim öğreticilerinin teknolojiye bakış açılarını ve çevrim içi öğrenme kabullerini güçlendirdiği düşünülmektedir (Johnson vd., 2022). Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler sonrası YÖK tarafından uzaktan eğitim kararı alınmış ve tüm yükseköğretim kurumlarında tekrar uzaktan eğitime geçilmiştir (YÖK, 2023). Hem Covid-19 pandemisi hem de ülkemizde yaşanan depremler sonrası süreç uzaktan eğitimin rolü ve uzaktan eğitime adaptasyonun önemini ortaya koymaktadır. Belirtilen adaptasyon için öncelikle öğreticilerin uzaktan eğitime yönelik yaklaşımlarının ve yeterliliklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu yeterlilikler, etkinliklerin ve ders planlarının tasarlanması, öğretim materyalleri ve değerlendirmenin düzenlenmesi, çevrim içi olarak geri bildirim verilmesi, duyuru gönderme ve e-posta iletişiminin sağlanması, ders tasarımı ve notlandırma için zaman planlama, sistemin ve içeriklerin yönetilmesi şeklinde sıralanmaktadır (Martin vd., 2019). Öğretici yaklaşımı, öğretim sürecindeki rollerin (öğretim tasarımcısı, yönlendirici, değerlendirici, içerik geliştirici gibi) uygulanma biçimlerini etkilediğinden uzaktan eğitimin başarısı için oldukça kritik görülmektedir (Chang vd., 2014). Öte yandan uzaktan eğitimde karşılaşılan durumların öğretici algılarını olumlu ya da olumsuz şekilde yönlendirdiği belirtilmektedir (Eycan & Ulupınar, 2021). Yükseköğretim öğreticilerine göre uzaktan eğitim maliyet, zaman ve mekân tasarrufu sağlama, erişimi artırma

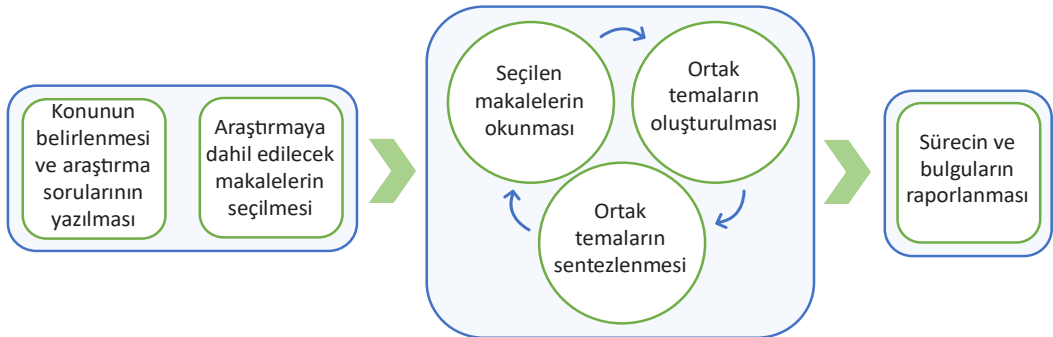
gibi avantajlar sunmasına rağmen internet sorunları, etkileşim eksikliği ve izolasyon hissi gibi dezavantajları da beraberinde getirmektedir (Geçer vd., 2023). Bununla birlikte öğretmenlerin uzaktan eğitimdeki konularının belirsizliği, teknik destek ihtiyaçları ve artan iş yükü gibi konularda endişeli oldukları ifade edilmektedir (Wingo vd., 2017). Uzaktan eğitim, Covid-19 salgını sonrasında yükseköğretim odak noktalarından biri haline gelmiştir (Bozkurt, 2022). Bu durumla birlikte, Türkiye'deki yükseköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini inceleyen çalışmalar da artış göstermiştir. Ancak ilgili çalışmaların çoğu bağlamsal olup belirli bir disipline veya kuruma özgü olarak yürütülmüştür. Bu araştırma, Türkiye'deki yükseköğretim öğretmenlerinin deneyimlerine dayanarak uzaktan eğitimin sunduğu olumlu katkıları ve karşılaşılan engelleri meta sentez yöntemi ile mevcut çalışmalar çerçevesinde sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorusuna yanıt aranmaktadır:

Yükseköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitim deneyimlerine odaklanan birincil araştırmalara göre uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan engeller nelerdir?

Yükseköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitim deneyimlerine odaklanan birincil araştırmalara göre uzaktan eğitimin olumlu katkıları nelerdir?

Yöntem

Araştırma kapsamında yükseköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini genel perspektiften değerlendirmek amacıyla meta sentez yöntemi kullanılmıştır. Meta sentez, nitel veya karma araştırmalardaki nitel verilerin değerlendirilmesi, yorumlanması, benzerlik ve farklılıklarının ortaya koyulması amacıyla az sayıda araştırmanın derinlemesine incelendiği metodolojik bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir (Polat & Ay, 2016). Araştırma sürecinde Polat ve Ay (2016) tarafından sunulan Şekil 1'deki meta sentez işlem basamakları takip edilmiştir.

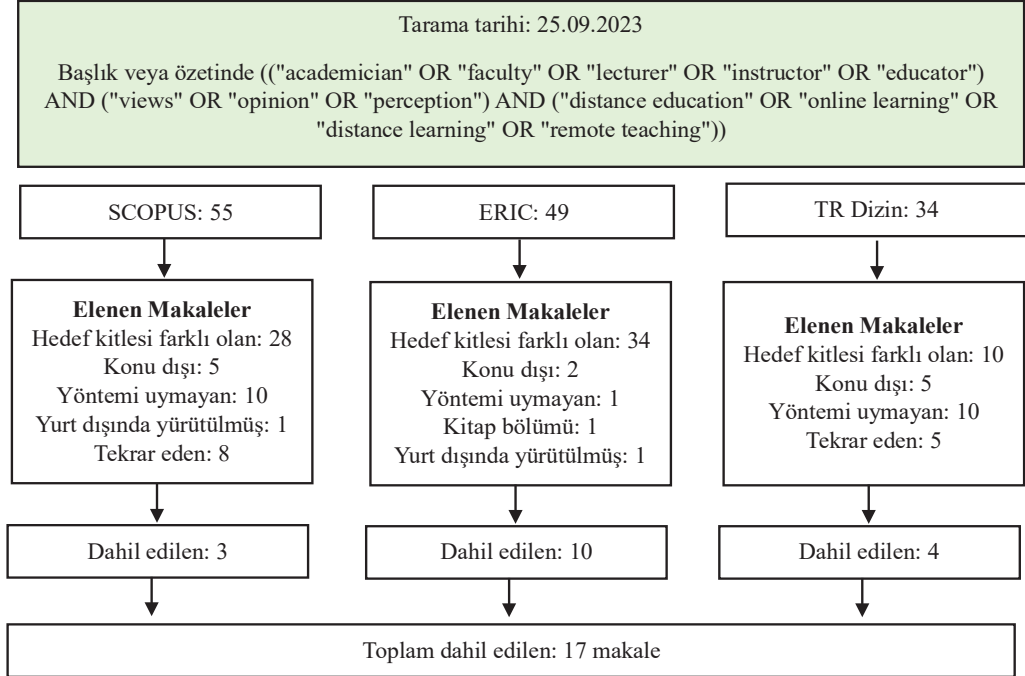
Şekil 1. Araştırma süreci

Verilerin toplanması

Makalelerin seçiminde öncelikle anahtar kavramlar belirlenerek eğitim ve sosyal bilimler alanlarında kapsamlı akademik dergi yelpazesi sunan SCOPUS (Aksnes & Sivertsen, 2019); eğitimle ilgili konulara odaklanan en büyük ve en yaygın kullanılan veri tabanı ERIC (Proquest, 2023) ve ulusal, hakemli bilimsel dergilerdeki yayınları içeren TR Dizin veri tabanlarında 25.09.2023 tarihinde tarama yapılmıştır. Makalelerin araştırmaya dahil edilmesinde aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır:

- ✓ Son üç yılda yayınlanmış (2021 itibarıyla),
- ✓ Yükseköğretim bağlamında yürütülmüş,
- ✓ Nitel yaklaşımlı,
- ✓ Öğretici odaklı,
- ✓ Çalışma grubu Türkiye'de olan,
- ✓ İngilizce veya Türkçe dilinde yayınlanmış makaleler.

İlk tarama sonucunda ulaşılan makaleler (Scopus:55, Eric:49, TR Dizin:34) incelenerek dahil etme kriterlerine uygun olmayan, konu dışı veya veri tabanlarında tekrar eden makaleler araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Geriye kalan toplam 17 makale meta sentez kapsamına dahil edilmiştir. Araştırmanın veri tabanı tarama ve dahil edilen makalelerin belirlenme süreci Şekil 2'de sunulmaktadır.

Şekil 2. Tarama ve makaleleri dahil etme süreci

Meta senteze dahil edilen makaleler

Değerlendirme sonucunda araştırmaya dahil edilen makaleler, makale kodu, makale adı, referans, yöntem, çalışma grubu, kurum sayısı ve veri toplama aracı bilgileri ile Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Meta Senteze Dahil Edilen Araştırmalar ve Kodları

Kod	Makale Adı	Referans	Yöntem	Veri Kaynağı ve Toplama Aracı		
				Çalışma Grubu	Kurum Sayısı (üniversite)	Araç
A1	"Nothing replaces meeting my students at class": analysing academics' views regarding distance education	Geçer vd. (2023)	Durum çalışması	36	16	
A2	Arapça öğretiminde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik akademisyen görüşleri	Şen Yaman (2022)	Olgubilim	22	5	
A3	Distance education at tourism higher education programs in developing countries: case of Türkiye with a strategic perspective and recommendations	Şanlıöz-Özgen & Küçükaltan (2023)	Nitel yaklaşım	114	61	
A4	Distanced language education during the pandemic from the perspectives of foreign language instructors	Üstün & Deregözü (2021)	Olgubilim	5	1	
A5	Evaluation of distance English language teaching education during covid-19 pandemic from the perspectives of elt student teachers and their instructors	Türegün Çoban & Kuyumcu Vardar (2021)	Karma yöntem	4	1	
A6	Evaluation of distance learning practices (from the instructors' perspective): planning, implementation and evaluation	Çelik vd. (2022)	Durum çalışması	20	1	
A7	Facilitating and complicating factors in distance language teaching: instructors' views	Güven (2023)	Olgubilim	11	1	
A8	Instruction of mathematics in higher education in the covid-19 pandemic: the case of Turkey	Ardıç (2021)	Durum çalışması	30	20	
A9	Instructor experiences with online guitar lessons during the covid-19 pandemic in Turkey	Ayyıldız & Zahal (2023)	Durum çalışması	26	24	
A10	Instructors' views on distance education during the pandemic period	Özaydın Özkara (2021)	Durum çalışması	20	1	

A11	Öğretim üyeleri ve öğrencilerin covid-19 sürecindeki acil uzaktan eğitime ilişkin anlamlandırmalarının karşılaştırmalı incelenmesi	Kuşçu & Sancar (2022)	Temel yorumlayıcı desen	48		
A12	Practitioners' opinions on student assessment process in distance education in the context of educational technologies	Yörük (2021)	Durum çalışması	11	1	
A13	Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi	Akgül (2021)	Karma yöntem	233		
A14	The effect of emergency remote teaching on the university students' end-of-term achievement	Yakar (2021)	Karma yöntem	27	1	
A15	The emergency remote teaching: a state university experience	Özen vd. (2021)	Durum çalışması	11	1	
A16	Türkiye'deki öğretim üyelerinin covid-19 küresel salgın sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi	Altınpulluk (2021)	Durum çalışması	77	3	
A17	Yükseköğretime covid-19 bulaşınca: salgın sürecinde öğrenci ve akademisyenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin deneyimleri üzerine bir değerlendirme	Berber vd. (2022)	Olgubilim	46	10	

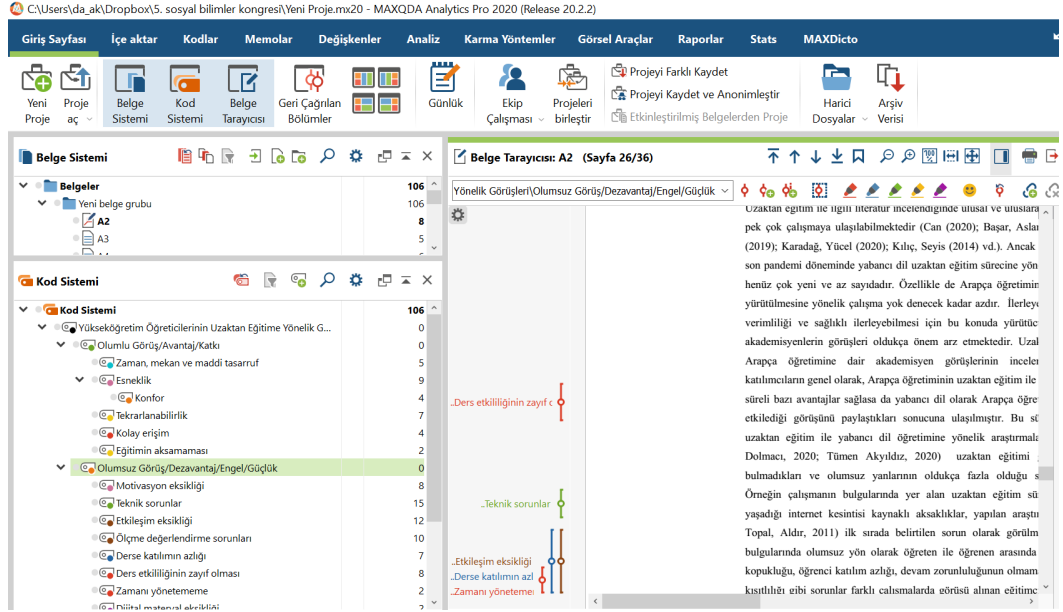
: Görüşme, : Yazılı görüş formu, : Belirtilmemiş

Tablo 1 incelendiğinde, makalelerde en fazla (f=8) durum çalışması yönteminin kullanıldığı, bu yöntemi olgubilim (f=4) araştırmalarının takip ettiği görülmektedir. İlgili makalelerde veri toplama aracı olarak görüşme (f=9) ve yazılı görüş formları (f=8) tercih edilmiştir. Ayrıca araştırmaların bazılarında (f=8) tek bir üniversiteden veri toplanırken bazılarında (f=5) ise 10'dan fazla üniversiteden veri toplandığı kaydedilmiştir. 12 makale İngilizce, 5 makale Türkçe dilinde yazılmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmanın veri analizinde betimsel analiz ve içerik analizi birlikte kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenmiş kod veya temalar çerçevesinde işlenmesini ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 244). Bu bağlamda araştırmanın ilk aşamasında araştırma soruları doğrultusunda “karşılaşılan engeller” ve “olumlu katkılar” temaları belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise tümevarımsal bir yaklaşım benimsenerek içerik analizi yoluyla verilerden kodlar elde edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 249). Bunun için araştırmaya dahil edilen makaleler MAXQDA 2020 uygulamasına aktarılarak 25 Eylül – 10 Ekim 2023 tarihleri arasında araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde okunmuştur. Bu aşamada içerik analizi yöntemi kullanılarak makalelerin bulgu ve sonuç bölümlerinden, öğreticilerin uzaktan eğitim deneyimlerinde karşılaştıkları engeller ve olumlu katkıları temsil eden kodlar belirlenmiştir (Şekil 3). Veri analizi, araştırmacı tarafından 22-31 Mayıs

2024 tarihleri arasında tekrarlanarak analiz süreci tamamlanmıştır. Ulaşılan tema, kod ve alıntılar bir alan uzmanı ile paylaşılarak görüşleri alınmıştır.

Şekil 3. Veri analizi sürecine ait uygulama ekran görüntüsü

Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik kavramları, inandırıcılık (iç geçerlilik), aktarılabilirlik (dış geçerlilik), tutarlılık (iç güvenilirlik) ve doğrulanabilirlik (dış güvenilirlik) şeklinde ifade edilmektedir (Arslan, 2022; Tutar, 2022). Araştırmannın inandırıcılığı için araştırma amacı, araştırma sorusu ve yöntem açıkça belirtilmiştir. Araştırma yönteminin amaca uygunluğu ile ilgili iki ekran tarafından değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca veri analizi araştırmacı tarafından altı ay ara ile iki sefer tekrarlanarak ulaşılan kod ve temalar bir uzman tarafından incelenmiştir. Bulguların sunumunda doğrudan alıntılar kullanılarak araştırmannın inandırıcılığı desteklenmiştir. Araştırmannın aktarılabilirliği için makalelerin dahil etme-hariç tutma ölçütleri, veri tabanları ve analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmaya dahil edilen makaleler makale adı, referans, yöntem, çalışma grubu, kurum sayısı ve veri toplama aracı bilgileri ile birlikte açıkça belirtilmiştir. Araştırma güvenilirliği için ise (tutarlılık ve doğrulanabilirlik), tüm araştırma süreci yöntem bölümünde adım adım açıklanmıştır. Veri kaynaklarını hangi tarihlerde ulaşıldığı, hangi araç ve yöntemle analiz edildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte yöntemin uygunluğu ve veri analizinin kontrolü için bir ekran ve bir uzmandan destek alınmıştır (Arslan, 2022; Polat & Ay, 2016; Tutar, 2022).

Bulgular

Araştırmada yükseköğretim öğretilerinin uzaktan eğitime yönelik deneyim ve görüşleri mevcut çalışmalar bağlamında incelenmiştir. Bu kapsamda 17 makalenin bulgu ve sonuç bölümleri analiz edilerek karşılaşılan engeller (12 kod) ve olumlu katkılar (5 kod) temaları elde edilmiştir. Araştırma bulguları araştırma soruları çerçevesinde aşağıda sunulmaktadır.

Araştırma sorusu 1: Yükseköğretim öğretilerinin uzaktan eğitim deneyimlerine odaklanan birincil araştırmalara göre uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan engeller nelerdir?

İncelenen makalelerde, öğretilerin 12 engel ile karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu engeller kapsamında en fazla tekrar edilen (f=15) faktör uzaktan eğitim sürecinde yaşanan teknik sorunlardır (A1, A2, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A15, A16, A17). Bu sorunlar öğrenci veya öğreticinin internet erişiminin olmaması veya yetersiz kalması, donanım eksikliği, ders esnasında sistemden kaynaklı yaşanan problemler, ses veya görüntü iletimi ile ilgili aksaklıklar şeklinde sıralanabilir. Teknik sorunlarla ilgili aşağıda bazı araştırmalardan alıntılar sunulmaktadır.

“Katılımcıların görüşlerine göre, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt sisteminin temel sorunu, uygulama öncesinde veya sırasında yaşanan teknik sorunlardır. Bu bağlamda ölçme ve değerlendirme için gerekli altyapının öğrenciler tarafından sağlanamaması önemli bir yer tutmaktadır.” (A12)

“En yaygın sorun teknoloji ve internet sorunlarıydı. İnternet sorunları, öğrencilerin cihaz eksikliği veya internet kotaları nedeniyle çevrim içi eğitim tatmin edici değildi.” (A1)

Araştırmada öne çıkan ikinci uzaktan eğitim engeli etkileşim eksikliğidir (A1, A2, A3, A4, A5, A6, A8, A9, A10, A11, A16, A17). İncelenen makalelerde öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretici etkileşiminin uzaktan eğitimde yetersiz olduğu (f=12) ifade edilmektedir. A4 araştırmasında öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kamera ve mikrofon açma konusunda isteksiz oldukları şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Etkileşim eksikliğine ilişkin örnek alıntılar aşağıdaki gibidir:

“Yürütülen uzaktan eğitim faaliyetlerinde öğretim elemanlarının karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin bulgular incelendiğinde, büyük çoğunluğunun öğretmen-öğrenci etkileşimini sağlamada güçlükler yaşadığı görülmektedir.” (A8)

“Akademisyen ifadelerinden uzaktan eğitimin sosyal açıdan yarattığı dezavantajların başında etkileşimin sınırlı olması, duygusal etkileşimden yoksun olması nedeniyle öğrenci-akademisyen bağının azalması ile öğrencilerin üniversite hayatının sosyallikinden mahrum kaldığını düşünmeleri gelmektedir.” (A17)

Ölçme değerlendirme sorunları, araştırmalarda ortaya çıkan üçüncü engeldir (A2, A3, A4, A5, A6, A7, A12, A14, A16, A17). Öğrencinin kendisinin ölçme sürecine katıldığı teyit edilememesi, kopya ve intihal endişesi, öğrencilerin sınava teknik sorunlar sebebiyle giriş yapamaması gibi problemler bu kod kapsamında ifade edilmektedir. 10 araştırmada bu sorunlara işaret edilmiştir. İlgili bazı alıntılar şöyledir:

“Araştırmada görüşleri alınan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim yoluyla Arapça öğretiminin verimsiz olmasında ölçme değerlendirme güvenilirlik eksikliği gibi sebeplerin etkili olduğu yönünde değerlendirmeleri olmuştur.” (A2)

“İnternette kopyalama veya birlikte ödev hazırlama, sınavları birlikte yapma gibi ölçme değerlendirme hileleri en önemli sorunlardır.” (A6)

“Akademisyenler...değerlendirmeye yönelik olarak ise ölçme ve değerlendirmede zorluk yaşadıklarını ölçme değerlendirme uygulamalarının güvenilirliği hakkında endişe duyduklarını belirtmektedir.” (A17)

Sekiz araştırmada öğreticilerin uzaktan eğitimde ders etkililiğinin zayıf olduğu yönünde görüşler belirlenmiştir (A2, A4, A9, A10, A11, A13, A15, A16). Özellikle dil öğretimine yönelik dersler ile uygulamaya yönelik dersler için uzaktan eğitimin uygun olmadığı yönünde öğretici görüşleri bulunmaktadır.

“Çevrim içi yöntemlerle konuşma ve yazma becerilerini geliştirmenin daha zor olduğu, çevrim içi eğitimin bu becerilerin gelişimini yeterince desteklemediği vurgulandı.” (A4)

“Bulgular yorumlandığında, uzaktan eğitimin uygulama derslerine çok uygun olmamasından hareketle daha gelişmiş yazılımların tasarlanması gerektiği görülmektedir.” (A16)

Araştırmalarda, uzaktan eğitim sürecinde hem öğrenci hem de öğretici motivasyonunun düşük olduğu (f=8), buna bağlı olarak derse katılımın da az olduğu (f=7) yönünde sonuçlar yer almaktadır (A1, A4, A5, A9, A10, A13, A16, A17). Ayrıca öğreticilerin yüz yüze eğitimde kullandıkları yöntem ve materyallerin uzaktan eğitime uygun olmaması veya drama gibi yöntemlerin uygulanamaması gibi sorunlar pedagojik engeller kodu ile temsil edilmektedir. Beş makalede (A7, A8, A10, A15, A16) bu pedagojik engellerden bahsedilmektedir. Öte yandan uzaktan eğitimin öğreticilere ek iş yükü getirdiğine yönelik de araştırma bulguları belirlenmiştir (A6, A10, A13, A14). Bu iş yükü araştırmalarda genel olarak derse hazırlık sürecinin arttığı şeklinde ifade edilmektedir. İlgili araştırma alıntısı şu şekildedir:

“Öğreticiler uzaktan eğitimde derse hazırlık sürecinin yüz yüze eğitimden farklı olduğunu daha fazla planlamaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.” (A6)

Öğreticilerin uzaktan eğitime yönelik zaman yönetiminin güçleştiği (A2, A15), dijital materyallerin yetersiz olduğu (A2, A8) ve derslerin sıkıcı geçtiği (A3) yönünde bulgular sunan bazı araştırmalar da bulunmaktadır. Ek olarak bir araştırmada, canlı derslerin kaydedilmesiyle ilgili öğreticilerin endişelerinin olduğu belirtilmektedir (A10).

Araştırma Sorusu 2. Yükseköğretim öğreticilerinin uzaktan eğitim deneyimlerine odaklanan birincil araştırmalara göre uzaktan eğitimin olumlu katkıları nelerdir?

Makalelerin incelenmesi sonucunda, uzaktan eğitimin öğreticiler tarafından ifade edilen beş olumlu katkısı belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin sunduğu esneklik (f=13), en fazla belirtilen faktör olarak öne çıkmıştır (A3, A5, A6, A9, A10, A11, A13, A16, A17). Esneklik öğreticiler tarafından

hem mekân hem de zaman esnekliği olarak ifade edilmektedir. Makalelerde mekân esnekliğinin hem öğrencilere hem de öğretmenlere konforlu bir eğitim süreci sağladığı belirtilmektedir.

“Bazı eğitimciler, uzaktan eğitimin istedikleri yerde eğitim verebilmeleri, zaman esnekliği ve dersin bütünlüğünü etkileyebilecek bazı faktörler üzerinde kontrol sahibi olmaları gibi avantajlarının motivasyonlarını olumlu etkilediğini belirtmişlerdir.” (A9)

“Çevrim içi ortamların katılımcılar tarafından algılanan esneklik, işlevsellik, tekrarlanabilirlik, yenilik ve gereklilik özelliklerinin sıklıkla vurgulandığı bulunmuştur. Örneğin; öğretim üyelerinin okula gelmeden derse girebiliyor olmaları, okulun fiziksel engellerinin kaldırılması ve zamansal ve mekânsal esnekliğin sağlanması üzerinden tercihlerinin neden karma eğitim yönünde olduğunu açıkça görünür kılmıştır.” (A11)

Uzaktan eğitimde derslerin kayıt altına alınması, içeriklerin dijital olarak paylaşılması ve öğrencilerin bu kaynakları ders sonrasında istedikleri zaman ulaşabilmeleri tekrarlanabilirlik kodu (f=7) kapsamında ele alınmıştır (A1, A2, A7, A10, A11, A16, A17). Yükseköğretim öğretmenleri, öğrencilerin ders kayıtlarına istedikleri zaman ulaşabilmelerini ve kayıtları tekrar izleyebilmelerini faydalı bulmaktadır.

“Uzaktan eğitimin öğretmen adayları ve öğretim elemanları tarafından en çok beğenilen yönleri zaman ve mekân esnekliği sağlanması ve derslerin kayıt altına alınarak tekrar edilmesidir.” (A5)

Olumlu katkılar kapsamında üçüncü olarak “zaman, mekân ve maddi tasarruf” kodu ortaya çıkmıştır (A1, A4, A7, A10, A16). İncelenen çalışmalarda öğretmenler, öğrencilerin uzaktan eğitimde dijital kaynak paylaşımından dolayı basılı kaynak maliyetlerinin, yüz yüze eğitim sürecinde ödedikleri yemek, barınma ve ulaşım gibi masraflarının ortadan kalktığını belirtmektedirler. Bu doğrultuda uzaktan eğitimin zaman, mekân ve enerji tasarrufu sağladığı ifade edilmektedir. Kod ile ilgili A4 araştırmasına ait alıntı şu şekildedir:

“Eğitmenler açısından ise zaman ve mekân kısıtlaması olmadan verilen eğitimin çeşitli avantajlar sunduğu, özellikle zaman tasarrufu sağladığı vurgulanmıştır. Ayrıca, fotokopi ve yakıt gibi temel masrafları karşılamak zorunda kalmadıkları, derslere online olarak hazırlanmanın daha kolay olduğu ve sunulan zengin materyaller sayesinde derslerin daha anlaşılır olduğu gösterildi.” (A4)

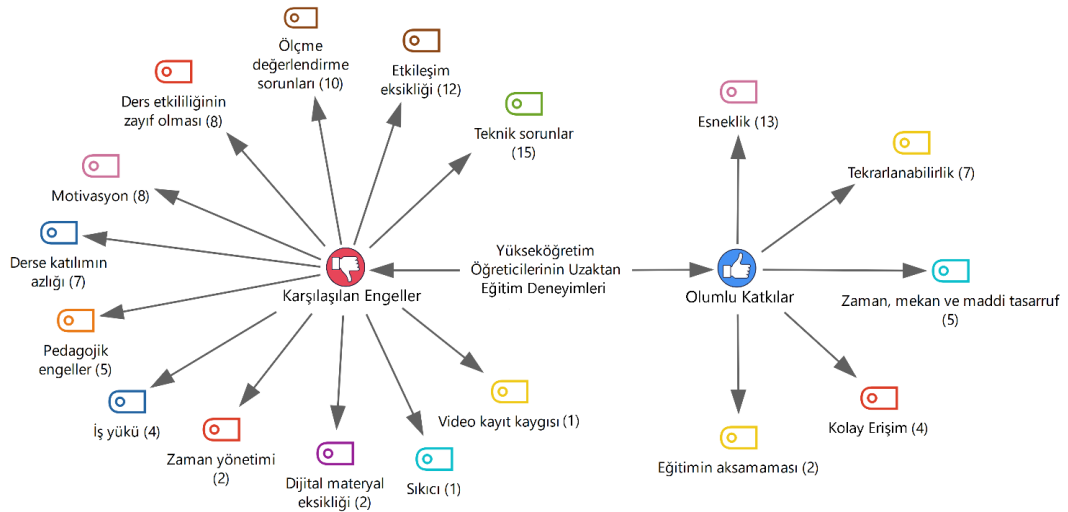
İncelenen çalışmalarda uzaktan eğitimin eğitime erişimi kolaylaştırdığı yönünde öğretici görüşleri de bulunmaktadır (A1, A3, A10, A17). Bununla birlikte Covid-19 salgını döneminde yapılan iki çalışmada (A9, A10) uzaktan eğitimin, eğitimin kesintiye uğramadan devam etmesine katkı sağladığı yönünde bulgular yer almaktadır. Kolay erişim ve eğitimin aksamaması kodları ile ilgili bazı alıntılar aşağıda sunulmaktadır:

“Öğrencilere kolay ulaşımı sağladığı için çevrim içi eğitim erişilebilirdir.” (A1)

“Pandemi döneminde uzaktan eğitimdeki işlevselliğin, eğitimi kesintiye uğratmayacak kadar yeterli olduğu ve öğrencilerle normal ders yapısının aynı şekilde devam etmesine olanak sağladığı belirtilmiştir.” (A9)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, Türkiye’deki yükseköğretim öğretmenlerinin deneyimlerine dayanarak uzaktan eğitimin sunduğu olumlu katkıları ve karşılaşılan engelleri meta sentez yöntemi ile mevcut çalışmalar çerçevesinde sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik olumlu bakış açılarının yanında süreçte karşılaştıkları bazı engeller de ortaya koyulmuştur. Ulaşılan engeller ve olumlu katkılar Şekil 4’te sunulmaktadır.

Şekil 4. Öğreticilerinin uzaktan eğitim deneyimleri: Engeller ve olumlu katkılar

Uzaktan eğitimle ilgili olumsuz görüşlerde yer alan en büyük endişe kaynağı teknik sorunlardır. Das ve Gohain (2023), öğrencinin uzaktan eğitime katılımı ve devamlılığı için internet ve bilgisayar gibi teknolojilere sahip olması gerektiğini belirterek dijital bölünme kavramına dikkat çekmektedir. Türkiye’de pandemi döneminde öğrencilerin %63’ünün evinde internet bağlantısı, %66’sının bilgisayar veya tableti bulunduğu; %64’ü acil uzaktan eğitimlerini bilgisayar veya tabletlerinden; %32’si akıllı telefonlarından sürdürdüklerini; %23’ü ise uzaktan eğitimlerini sürdüremedikleri belirlenmiştir (Karadağ & Yücel, 2020). Bu doğrultuda kurumların ve uzaktan eğitim yöneticilerinin kaliteli çevrim içi eğitim sunmaları için öğretmenlere gerekli kaynak, altyapı ve desteği sunmaları önemli görülmektedir (Pagliari vd., 2009). Bilgi ve iletişim teknolojileri desteğinin yanında teknik sorunlara yönelik öğretmenlerin destek ihtiyacı da bulunmaktadır (Al-Arimi, 2014). Ayrıca öğretmenlerin uzaktan eğitimde etkileşimin zayıf olduğu yönünde görüşleri bulunmaktadır. Öğretici ve öğrenci arasındaki karşılıklı iletişimi sınırlandıran bu zayıflık uzaktan eğitimde belirgin bir dezavantaj

olarak belirtilmektedir (Koçer, 2001; Yandell, 2020). Öğreticilerin olumsuz görüş belirttikleri diğer bir boyut ölçme değerlendirme. Ölçme değerlendirme sürecinde kopya çekme, düşük güvenilirlik, zaman yetersizliği veya kamerada izleniyor olma hissi gibi problemler uzaktan eğitim için engel oluşturmaktadır (Elçiçek, 2022). Kearns (2012) ise uzaktan eğitimde öğretmenlerin ölçme değerlendirme ve geri bildirim sağlama sürecinde fiziksel mesafe, iletişim için teknoloji kullanma gerekliliği, zaman yönetimi ve iş yükü gibi unsurlardan kaynaklanan zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmektedir. Belirtilen bu zorluklar, uzaktan eğitimde geleneksel ölçme değerlendirme uygulamalarının yerine biçimlendirici alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılmasını gerekli kılmaktadır (García Riveros vd., 2021; Sarı, 2020). İncelenen çalışmalardaki öğretici görüşlerine göre uygulama odaklı dersler için uzaktan eğitim yüz yüze eğitime göre daha az etkilidir. Bu görüş görsel sanatlar (Mollaoğlu ve Keser, 2022) ve hemşirelik eğitimi (Eycan & Ulupınar, 2021) gibi farklı alanların öğretmenleri tarafından benzer şekilde ifade edilmektedir. Öte yandan öğrenciler de uzaktan eğitimin uygulama tabanlı dersler için uygun olmadığını düşünmektedir (Chung & Jeong, 2023; Junaid & Sigala, 2024; Paudel, 2021). Öğreticilerin diğer olumsuz görüşleri motivasyon eksikliği, ders katılımının azlığı, pedagojik engeller, iş yükü, zaman yönetimi, dijital materyal eksikliği ve video kayıt kaygısı olarak sıralanmaktadır. Alsubaie ve diğerleri (2022), pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı en belirgin zorluğun zaman yönetimi olduğunu ifade etmektedir.

Yükseköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik olumlu görüşleri ise esneklik, zaman mekân ve maddi tasarruf, tekrarlanabilirlik, kolay erişim ve eğitimin aksamaması şeklinde ortaya çıkmıştır. Esneklik boyutunun alan yazında uzaktan eğitim ile ilgili sıkça ifade edildiği görülmektedir (Gürer vd., 2016; Mushtaha vd., 2022; Veletsianos & Houlden, 2019). Öğrencilerin istedikleri yer ve zamanda eğitime dahil olabilmeleri, uzaktan eğitimin en büyük ayrıcalığı olarak belirtilmektedir (Sadeghi, 2019).

Araştırma sonuçları doğrultusunda kurumlara ve öğretmenlere yönelik aşağıda öneriler sunulmaktadır.

Kurumlara yönelik öneriler:

- Öğrenci ve öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri ihtiyaçlarına yönelik kurum tarafından destek sağlanabilir.
- Teknik sorunlara yönelik destek ekibi kurularak destek taleplerine hızlı dönüş sağlanabilir. Bu doğrultuda üretken yapay zekâ teknolojilerinden yararlanılarak 7/24 destek hizmeti sunulabilir.
- Öğrenci ve öğretmenlere yönelik dijital okuryazarlık eğitimleri sağlanabilir.
- Öğreticilere uzaktan eğitim platformlarının kullanımı konusunda kapsamlı eğitim ve destekler sağlanabilir.
- Öğreticilerin etkili dijital içerik hazırlayabilmeleri için kurum tarafından destek ve eğitimler sağlanabilir.

- Uzaktan eğitimde kullanılacak yöntem ve teknikler ile alternatif ölçme değerlendirme araçları hakkında öğretmenler bilgilendirilebilir.
- Uzaktan eğitim politikaları, öğretmenlerin görüş ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak güncellenebilir.

Öğreticilere yönelik öneriler:

- Etkileşimi artırmak amacıyla tartışma forumları, soru-cevap etkinlikleri, paylaşımlı beyaz tahta uygulamaları ve grup çalışmaları yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin kamera ve mikrofon kullanımları teşvik edilebilir.
- Öğrencilerin soru, yorum veya ödevlerine hızlı ve etkili geri bildirimler sağlanabilir.
- Ölçme güvenliğini artırabilmek için süreç odaklı alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımları tercih edilebilir.
- Etkin ve ilgi çekici dersler için farklı öğrenme stillerine hitap eden çeşitli materyaller kullanılabilir, öğrenci merkezli ders tasarımları yapılabilir ve eğitim sürecinde oyunlaştırmadan faydalanılabilir.

Kaynakça

- Aksnes, D. W., & Sivertsen, G. (2019). A criteria-based assessment of the coverage of Scopus and Web of Science. *Journal of Data and Information Science*, 4(1), 1-21. <https://doi.org/10.2478/jdis-2019-0001>
- Al-Arimi, A. (2014). Distance learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 152, 82-88. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.159>.
- Alsubaie, M. A., Alzarrah, L. N., & Alhemly, F. A. (2022). Faculty members' attitudes and practices: How they responded to forced adoption of distance education?. *SAGE Open*, 12(3), 215.824.40221108165.
- Allen, I. E. & Seaman, J. (2017). *Digital learning compass: Distance education enrollment report 2017*. Babson Survey Research Group, e-Literate, and WCET. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED580868.pdf> adresinden alınmıştır.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51(1), Ö395-Ö407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Birleşmiş Milletler (BM). (2022). *Birleşmiş Milletler Türkiye sürdürülebilir kalkınma amaçları*. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/4> adresinden alınmıştır.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A. (2022). Resilience, adaptability, and sustainability of higher education: A systematic mapping study on the impact of the coronavirus (COVID-19) pandemic and the transition to the new normal. *Journal of Learning for Development*, 9(1), 1-16. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6370948>
- Can, 2020. Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.

- Chang, C., Shen, H. Y., & Liu, E. Z. F. (2014). University faculty's perspectives on the roles of e-instructors and their online instruction practice. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(3), 72-92. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v15i3.1654>
- Chung, J. Y., & Jeong, S. H. (2023). Korean University students' attitudes, perceptions, and evaluations of asynchronous online education in Korean higher education. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 22(5), 344-358.
- Das, B., & Gohain, M. (2023). Digital divide: A major scupper to online learning. *Resmilitaris*, 13(2), 5654-5658.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39.
- Devran, Y., & Elitaş, T. (2017). Uzaktan eğitim: fırsatlar ve tehditler. *Academic Journal of Information Technology*, 8(27), 31-40.
- Elçiçek, M. (2022). Uzaktan eğitim engelleri: Bir meta-sentez çalışması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 35-45. <https://doi.org/10.32329/uad.937271>
- Eycan, Ö., & Ulupınar, S. (2021). Nurse instructors' perception towards distance education during the pandemic. *Nurse Education Today*, 107, 105102. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105102>
- García Riveros, J. M., Farfán Pimentel, J. F., Fuertes Meza, L. C., & Montellanos Solís, A. R. (2021). Formative assessment: a challenge for teachers in distance education. *Delectus*, 4(2), 45-54. <https://doi.org/10.36996/delectus.v4i2.130>
- Geçer, E., Bağcı, H., & Atar, C. (2023). "Nothing replaces meeting my students at class": Analysing academics' views regarding distance education. *Education and Information Technologies*, 28(12), 16615-16636. <https://doi.org/10.1007/s10639.023.11887-2>
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E., & Yavuzalp, N. (2016). Çevrim içi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 47-78. <https://doi.org/10.17569/tojqi.74876>
- Harizan, S. H. M., Hilmi, M. F., & Atan, H. (2015). Distance education as an environmentally-friendly learning option. *Journal of Global Business and School Entrepreneurship*, 1(2), 1-7.
- Johnston, J. P. (2020). Creating better definitions of distance education. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 23(2), 1-6.
- Johnson, N., Velestianos, G., Belikov, O., VanLeeuwen, C. (2022). Faculty perceptions of online education and technology use over time: A secondary analysis of the annual survey of faculty attitudes about technology from 2013 to 2019. *Online Learning*, 26(3), 293-310.
- Junaid, I., & Sigala, M. (2024). Is online learning effective for practice-based tourism courses? A constructive learning approach. *Tourism and hospitality management*, 30(2), 225-238. <https://doi.org/10.20867/thm.30.2.6>
- Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192. <https://doi.org/10.2399/yod.20.730688>
- Karagöz, S. (2021). Evaluation of distance education: The sample of guidance and counseling students (example of Aksaray University). *The Universal Academic Research Journal*, 3(1), 18-25.
- Kearns, L. R. (2012). Student assessment in online learning: Challenges and effective practices. *Journal of Online Learning and Teaching*, 8(3), 198.
- Koçer, H. E. (2001). *Web tabanlı uzaktan eğitim*, Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Konya.
- Kurnaz, E., & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (3), 262-288.

- Martin, F., Budhrani, K., and Wang, C. (2019). Examining faculty perception of their readiness to teach online. *Online Learning*, 23 (3), 97–119. <https://doi.org/10.24059/olj.v23i3.1555>
- Mollaoğlu, S. ve Keser, N. (2022). Görsel sanatlar eğitimi veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik özyeterlik ve yarar algısı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 333-340. <https://doi.org/10.17556/erziefd.943920>
- Moore, M. ve Kearsley, G. (2005). *Distance Education: A System View*. Canada: Wadsworth.
- Mushtaha, E., Dabous, S. A., Alsyof, I., Ahmed, A., & Abdraboh, N. R. (2022). The challenges and opportunities of online learning and teaching at engineering and theoretical colleges during the pandemic. *Ain Shams Engineering Journal*, 13(6), 101770.
- O'Lawrence, H. (2005). A review of distance learning influences on adult learners: advantages and disadvantages. In Proceedings of the 2005 Informing Science and IT Education Joint Conference (125-135).
- Pagliari, L., Batts, D., & McFadden, C. (2009). *Desired versus actual training for online instructors in community colleges*. <http://thescholarship.ecu.edu/handle/10342/2176> adresinden alınmıştır.
- Paudel, P. (2021). Online education: Benefits, challenges and strategies during and after COVID-19 in higher education. *International Journal on Studies in Education*, 3(2), 70-85. <https://doi.org/10.46328/ijonse.32>
- Polat, S. ve Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 52-64. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m>
- Proquest. (2023). ERIC. <https://proquest.libguides.com/eric>
- Sadeghi, M. (2019). A Shift from classroom to distance learning: Advantages and limitations. *International Journal of Research in English Education*, 4(1), 80-88. <https://doi.org/10.29252/ijree.4.1.80>.
- Sarı, H. İ. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız?. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(1), 121-128.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 117-140. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227323>
- UNESCO. (2016). Education 2030 incheon declaration and framework for action for the implementation of sustainable development goal 4. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf000.024.5656> adresinden alınmıştır.
- Veletsianos, G., & Houlden, S. (2019). An analysis of flexible learning and flexibility over the last 40 years of Distance Education. *Distance Education*, 40(4), 454-468.
- Wingo, N. P., Ivankova, N. V., & Moss, J. A. (2017) Faculty perceptions about teaching online: exploring the literature using the technology acceptance model as an organizing framework. *Online Learning* 21(1), 15-35. doi: 10.10.24059/olj.v21i1.761
- Yandell, J. (2020). Learning under lockdown: English teaching in the time of COVID-19. *Changing English*, 27(3), 262–269. <https://doi.org/10.1080/1358684X.2020.177.9029>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK. (2023). Basın duyurusu. <https://www.yok.gov.tr/HaberBelgeleri/BasinDuyurusu/2023/basin-duyurusu-universitelerde-uzaktan-egitime-gecis.pdf> adresinden alınmıştır.
- Zondiros, D. (2008). Online, distance education and globalisation: Its impact on educational access, inequality and exclusion. *European Journal of Open, Distance and E-learning*, 11(1).

EK: Meta Senteze Dahil Edilen Araştırmaların Listesi

- A1.** Geçer, E., Bağcı, H., & Atar, C. (2023). “Nothing replaces meeting my students at class”: Analysing academics’ views regarding distance education. *Education and Information Technologies*, 1-22. <https://doi.org/10.1007/s10639.023.11887-2>

- A2. Yaman, G. Ş. (2022). Arapça öğretiminde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik akademisyen görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 79-114.
- A3. Şanlıöz-Özgen, H. K., & Küçükaltan, E. G. (2023). Distance education at tourism higher education programs in developing countries: Case of Türkiye with a strategic perspective and recommendations. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 32, 100419. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2023.100419>
- A4. Üstün, B., & Deregözü, A. (2021). Distanced language education during the pandemic from the perspectives of foreign language instructors. *Advances in Language and Literary Studies*, 12(5), 30-35. <http://dx.doi.org/10.7575/aiaac.all.s.v.12n.5.p.30>
- A5. Türegün Çoban, B. T., & Vardar, A. K. (2021). Evaluation of distance English language teaching education during COVID-19 pandemic from the perspectives of ELT student teachers and their instructors. *Journal of Pedagogical Research*, 5(3), 198-220. <https://doi.org/10.33902/JPR.2021.137.1746>
- A6. Celik, T. I., Konokman, G. Y., & Yelken, T. Y. (2022). Evaluation of distance learning practices (from the instructors perspective): Planning, implementation and evaluation. *Education Quarterly Reviews*, 5(2), 1-21. <https://doi.org/10.31014/aior.1993.05.02.463>
- A7. Güven, A. Z. (2023). Facilitating and complicating factors in distance language teaching: Instructors' views. *SAGE Open*, 13(1). <https://doi.org/10.1177/215.824.40231157283>
- A8. Ardiç, M. A. (2021). Instruction of mathematics in higher education in the covid-19 pandemic: The case of Turkey. *Shanlax International Journal of Education*, 9(2), 24-44. <https://doi.org/10.34293/education.v9iS2-Sep.4368>
- A9. Ayyıldız, E. B., & Zahal, O. (2023). Instructor experiences with online guitar lessons during the Covid-19 pandemic in Turkey. *International Journal of Music Education*, 41(3), 484-496. <https://doi.org/10.1177/025.576.14221123078>
- A10. Özyaydin Özkara, B. (2021). Instructors' views on distance education during the pandemic period. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. 58-69.
- A11. Kuşçu, E., & Sancar, R. (2023). Öğretim üyeleri ve öğrencilerin COVID-19 sürecindeki acil uzaktan eğitime ilişkin anlamlandırmalarının karşılaştırmalı incelenmesi. *Educational Academic Research*, (47), 93-107.
- A12. Yörük, T. (2021). Practitioners' Opinions on student assessment process in distance education in the context of educational technologies. *Shanlax International Journal of Education*, 9(2), 12-17. <https://doi.org/10.34293/education.v9i2.3552>
- A13. Akgül, A. (2021). Sanat eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 415-432. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.937401>
- A14. Yakar, L. (2021). The effect of emergency remote teaching on the university students' end-of-term achievement. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 4(3), 373-390. <https://doi.org/10.31681/jetol.957433>
- A15. Özen, F., & Abdüsselam, M. S. (2021). The emergency remote teaching: A State university experience. *International Journal of Progressive Education*, 17(6), 289-308. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.382.20>
- A16. Altınpulluk, H. (2021). Türkiye'deki öğretim üyelerinin Covid-19 küresel salgın sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 53-89.
- A17. Berber, Ş., Meltem, A. K. C. A., & Küçükoğlu, M. T. (2022). Yükseköğretime Covid-19 bulaşınca: Salgın Sürecinde öğrenci ve akademisyenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin deneyimleri üzerine bir değerlendirme. *Yükseköğretim Dergisi*, 12(1), 102-121. <https://doi.org/10.2399/yod.21.816132>